

יציאת מצרים, קריעת ים סוף (2)

רוחניות מעל הכל!

וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרָךְ אַרְצָא פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא (יג. יז)
אפשר ללמוד מהמילים "וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרָךְ אַרְצָא פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא", יסוד גדול: כאשר יצאו ישראל ממצרים, היו לפני הקב"ה שתי דרכים להוליך אותם. בכל דרך היו מעלה וחיסרון. בדרך ארץ פלישתים היתה מעלה, שהרי זוהי ארץ מיושבת, ויש אפשרות לאכול ולהסתדר בקלות, מאידך גיסא, בארץ פלישתים היה גם חסרון, שמא ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה. בדרך המדבר היתה מעלה, שזוהי ארץ לא מיושבת ואף אחד אינו יכול לקלקל אותם. הם יוכלו להמשיך להיות בדרגתם הרוחנית הקודמת להמשיך ללמוד תורה ולהיות עם הקב"ה. אך היה שם גם חיסרון, מדובר במקום ציה ושממה, אין שם אוכל, או אפשרות לגדל אוכל. בין שתי האפשרויות הללו העדיף הקב"ה לקחת אותם במדבר, למקום שלא היה בו לא אוכל ולא דרך להשיג אותו, וסיפק להם את כל צרכיהם באורח נס. העיקר שיוכלו להמשיך בעבודתם הרוחנית ולא יאבדו את דרגתם. ומכאן תשובה לכל אלו המוכרים את עצמם לעבודה שהיא זרה לדת ישראל ולתורתו בשביל הפרנסה. אם לשישים ריבוא אפשר היה להוריד לחם מן השמים, לחם הבירים, על אחת כמה וכמה שגם לחם יוכל לתת לכל מי שישמור מצוותיו וחוקותיו, ובלבד שלא ילך אחר ההבל.

חפץ חיים

עזר שמים לגאולה: והיא שעמדה לאבותינו ולנו
מה הכוונה "היא" שעמדה?

נראה לבאר, דרכו של הקב"ה כאשר רואה שעם ישראל במצב רוחני ירוד, עד שאין להם האפשרות להביא מזון וישועה לעצמם, שולח להם התערותא דלעילא לעורר אותם בתשובה, ובכך מביא להם את הישועה, וזו שאמר: "ברוך שומר הבטחתו לישראל שהקב"ה חישיב את הקץ" וכו', כלומר, הקב"ה שמר את ההבטחה לאברהם אבינו שיגאל אותם וחישיב את הקץ להמעוט להם כמנין "קץ" כדי שיוכלו להגאל, ואף שהיו במצב ירוד בבחינה רוחנית שלא היה להם מצוות שעל ידם יהיה ניתן לגאולם, נתן להם מצות מילה וקרבת פסח וכך גאלם. וזה שאמר: "היא" שעמדה לאבותינו ולנו, כלומר זה שהקב"ה מחשב לנו תמיד את הקץ, וכשרואה שמצבם גרוע, מיד דואג לשלוח עזר שמים שיוכלו להוושע, היא שעמדה לנו בכל הגלויות.

הגדה של פסח "אוצרות התורה"

בזכות האמונה שהיתה להם בתחילה

הקב"ה אומר למושה: "וַדַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחֵירוֹת בֵּין מִגְדַל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל צַפֵּן נִכְחוּ תַחֲנוּנוֹ עַל הַיָּם" (שמות יד. ב)

לכאורה קשה ממתי יש צורך לומר לבני ישראל איך ומתי לנסוע, והרי ענני הכבוד היו מכוונים נסיעתם ובהתאם לתזוזתם, היו בני ישראל זזים? יש לומר: הקב"ה רצה לנסות את בני ישראל, האם הם מאמינים במשה רבינו. מחד גיסא הקב"ה לא הזיז, במתכוון, את ענני הכבוד, ומאידך גיסא משה רבינו הורה להם לנסוע ולחנות על הים, וכך בדק אותם אם הם עומדים בניסיון. בתחילה האמינו בני ישראל במשה ועשו כמצותו, אלא שבהמשך הם נשברו בראותם את מצרים רודפים אחריהם, ובאו בטענות כלפי משה: "הַמִּבְּלִי אֵינִי קֹבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בַּמִּדְבָּר מֵה זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם" (שמות יד. יא). מכל מקום זכו לישועה, וזאת בזכות האמונה הראשונית שהיתה להם בה' ובמשה עבדו.

שפת אמת

הישועה רק מכח התפילה

"וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִגָּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' (שמות יד. י)

כתב רש"י: ויצעקו, תפשו אומנות אבותם, באברהם הוא אומר (בראשית יט. כז): "אל המקום אשר עמד שם", ביצחק (שם כד. סג) "לשוח בשדה", ביעקב (שם כח. יא) "ויפגע במקום". וכך יש לבאר את הדברים: הדין הוא (שו"ע או"ח סי' קיג ס"ח): שאדם העומד כנגד עבודה זרה, אסור לו להתפלל בהשתחואה. וכיון שבני ישראל חנו לפני בעל צפון שהוא עבודה זרה, אסור היה להם להתפלל שם, לפיכך אמר "נבוכים הם", שאין להם שום מקום לישועה "סגר עליהם המדבר", מכיון שהתורה אינה מנוקדת אפשר לקרוא "סגר עליהם המדבר", שאינם יכולים להתפלל, וכן הוא בשיר השירים (ג. 1): "מי זאת עולה מן המדבר", שפרשוהו גם כן לשון דיבור. זהו גם הביאור בדברי חז"ל על הכתב: "וּפְרָעָה הִקְרִיב", שקרב את לבם לאביהם שבשמים, פרוש: מאחר שלא היו יכולים להתפלל בפה, על כרחם הרהרו תפילה בלבם, בלי להוציא מהפה. שקרב את לבם, דיקא!

ספר "ומתוק האור" יציאת מצרים

מסירות נפש מביאה נסים

אמרו חז"ל על הפסוק "הים ראה ויננס" מה ראה? ראה ישראל באים ורכוש מצרים בידם. יש להבין את הקשר

הלכה: תספורת לנשים ונערות בימי הספירה
כתב השו"ע (סי תצג ס"ב): נוהגים שלא להסתפר וכו',
כתב הפסקי תשובות (אות ז): ואיסור זה הוא בין לאיש בין
לאשה, וכן בקטנים אף שלא הגיעו לחינוך, אמנם כשיש צורך
מיוחד יש להתיר לנשים ונערות להסתפר, ולצורך מצוה כגון
לצורך ליל טבילה או צניעות ששערותיה יוצאים חוץ לכיסוי
הראש, מותר אף לכתחילה. מריטת שער הגבות או הריסים
מותרת אף שנעשית ליפוי, כיון שאינו בכלל תספורת, אבל שאר
שערות שבגוף בכלל תספורת הוא ואין להתיר אלא אם כן יש
צורך מיוחד. ומותר לאיש לגלח משערות שפמו כל שמעכב את
האכילה.

פסקי תשובות חלק ה'

פתגם: אפשר לבכות עם חיוך, ואפשר לצחוק עם דמעות
ספר "שמחה"

חקירה: הטוב ומטיב (בברכת המזון)
תוספת על ברכת המזון, וחלק ממנה, או ברכה נפרדת
(ברכת מרדכי אור"ח ב' ומועדים א-ג)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הזריזות יפה לו
רבי יהונתן אייבשיץ עמד ודרש בפני קהל, בתוך הדברים
נשתרבו דבר חידוש, שכבר השמיע רבי יהונתן במעמד
אחר, הוא אך פתח פיו לדבר, ואחד מן הקהל, שביקש
להפגין 'למדנות' קפץ והשמיע את החידוש, כאילו
תורתו שלו היא. אמר לו רבי יהונתן: אכן הדין עמך
שהזדרזת והקדמת אותי, כי הזריזות בענין זהה יפה לך,
שכן אמרו חז"ל: זקני עמי הארצות כל זמן שמזקינין
דעתן מטורפת עליהם ולכן ראוי להם להזדרז ולומר מה
שיש להם לומר בלי שום דיחוי, לפי שכל רגע נוסף פוגם
בכושר דעתם. *ספר "חד וחלק" חלק א' (דף פא)*

שבת שלום חג שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, מאיר בן גבי זווריה,
סשא בנימין בין קארין מרים ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל
יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן
רבקה, שמחה ג'יות בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים
בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, מאיר בן ציפורה, רבקה בת ליזה,
ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל,
יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה,
רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה, יעל רייזל בת מרטיין היימה
שמחה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת
מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט
מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחזה, מסעודה בת בלח, יוסף בן
מייכה.

בין השנים, מדוע כשראה הים את ישראל באים עם ממון
מצרים בידם, נס? מבאר הרב **זענרייך** בספרו "אבני
המקום": כשמשה רבינו אומר לבני ישראל לשאול
מהמצריים כלי כסף וזהב, אומר לו הקב"ה לפנות
אליהם בלשון בקשה (שמות יב. ב) "דבר נא באזני העם
וישאלו". לכאורה צריך ביאור: וכי צריך לבקש מאדם,
ולתתן לפניו, שיאות לקבל מתנות? התשובה לכך
היא, שהיהודים ידעו שאם יקחו מכספם של המצריים,
זה מגביר את הסיכויים שפרעה והמצריים ירדפו
אחריהם, כדי להשיב לעצמם את רכושם. עדיף להם
לישראל, עשרת מונים, שלא לקחת מהמצריים כלום,
ובלבד שהללו יניחו להם לנפשם, ולא ירדפו אחריהם.
לכן פונה אליהם הקב"ה בלשון בקשה, שיסכימו
לשאול מהמצריים, למרות הסיכון הגדול שיש בדבר,
העיקר שלא יאמר אותו צדיק, אברהם אבינו: "ועבדום
ועינו אותם, קיים, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים
בהם"
נמצא, אפוא, שבני ישראל מסרו את נפשם, בכך
שהסכימו ליטול מהמצריים את רכושם, וזאת כדי לקיים
את רצון ה'.

חז"ל (ברכות כ.) אומרים, שלכך זכו דורות הראשונים
שהקב"ה עשה להם ניסים, יותר מדורות אחרונים,
משום שהם מסרו את נפשם על קיום המצוות, וכמו רב
אדא בר אהבה שקרע את בגדי האדום של אשה שהלכה
ברחוב בחוסר צניעות, בסברו שהיא יהודיה. משהתברר
לו שהיא גויה, שילם לה עליו טבין ותקילין. ממילא,
כאשר הים ראה את בני ישראל וממון המצריים בידם,
הבין את מסירות הנפש שהיתה בלבם של בני ישראל,
שלקחו סיכון גדול שהמצריים ירדפו אחריהם, ומי שיש
לו מסירות נפש, ראוי לניסים, ולכן נבקע בפניהם.

ספר "ומתוך האור" יציאת מצרים

גאולת ישראל בזכות מה? מלמד שהיו מצויינים שם

יש להתבונן בזכות מה היו ישראל מצויינים שם, ושמרו
על ייחודם שלא שינו שמם לשונם ומלבושם? אמר **מרן**
הרב ש"ך זצ"ל: במדרש כתוב: שהמצריים העניקו להם
יום חופש בשבוע, וההשגחה העליונה סובבה שיהא זה
יום שבת. ביום זה התקין להם משה רבינו שיתאגדו
בחבורות לימוד ויעסקו התורה. וכמו שכתבו (יומא כח.):
מעולם לא בטלה ישיבה במצרים, אלא היו שם בתי
המדרשות עוסקים בלימוד התורה, שלא בטלה מהם.
ואיזה תורה היתה להם. כל דברי הנבואות שה' דיבר עם
אדם הראשון ועם קין עם נח ועם האבות, וכולם נכתבו
במגילות. וככל דברי ה' כל דיבור הוא עולם מלא, אשר
ניתן להעמיק בו לאין שיעור ולהפיק לקחים לאין סוף.
ותורה זו עברה בידם מאב לבן, מדור דור. ובזכותה
שמרו על ייחודם, והיו מצויינים שם. הרי לנו מה כחו
של עסק בתורה. *הגדה של פסח "אוצרות התורה"*

